

jelentése van, hogy 'erősen vágyakozik, sóvárog, áhítozik', hanem azt is jelenti, hogy 'álldogál'. A kitünő magyarságú *Móra Ferenc* egyik kedves elbeszélésében találtam ennek példáját. Ime: „Ballagtak tovább, be a falu közepére, ahol nyitott ajtóju ház ajtófélfáján forgácscégért lobogtatott a szél. Ott is *ácsingózott* egy-két ember“ (Véreim 101). Magának az írónak szíves közléséből tudom, amire nézve egyébként a szöveg sem hagyja kétséghen a figyelmes olvasót, hogy az *ácsingózik* az idézett helyen a m. *ácsorog*, azaz *állingál, álldogál*. *Móra* szerint ebben a jelentésben használja ezt a szót a félegyházi népnyelv is.

Csefkó Gyula.

Hátibőr.

A hátibőr a magyarságnak egyik igen ősi ruhaféléje. Az irodalomban inkább *kacagány* néven ismeretes s így is jóformán csak mint a vitézi öltözet része, holott pásztorságunk, nevezetesen a tiszántúli, mai napig is használja s mind *kacagány*, mind *hátibőr* néven emlegeti. Régen farkas bőre is szolgált vitézi kacagánnyal, sőt a „kacagányos apák“ talán párducot is viseltek. Ujabban — úgylátszik a XVIII. sz. vége felé — már csak juhbőrből való a kacagány, hátibőr, s csak pásztorok viselik, minthogy a kurucok letüntével vitézi öltözet volta megszűnt. A NySz. idézete szerint 1808-ban Sándor István is már csak így magyarázza a *kacagányt*: *pellis ovilla dorsualis*. Ekkor tehát már csak pásztori viselet, amiről Gvadányi is megemlékezik: „*Katzogánt viselnek a pásztorok, mások is az Alföldön párdutzbőr helyett, juh bőr ez*“ (NySz.)

Mindezt azért tesszük szóvá, mert a hátibőr — nagy multja ellenére — annak rendje-módja szerint, helyes értelmezéssel egy adattal sinces képviselve a NySz.-ban, csupán a bőr vezérszó hátbőr, háti bőr mutatószava alatt ezzel: „Nem igazán írják a mi kép-íróink kereszstelő Jánost egészen tevébőrbe, mint valami vadembert, vagy valami kúnási juhászt. *háti bőrb*e öltözve“ (Miskolczi: Egy jeles vadkert., 1702.), azonban ilyen helytelen értelmezéssel: „*pellis dorsualis, Rückenhaut*“. Ez egyetlen, de rosszul értelmezett adat mellé még kettőt idézhetünk ugyancsak a NySz.-ból a *kacagány* és *mente* címszó alól. Az előbbi alatt Szabó Dávid Kisded szótárából idézve ezt találjuk: *katzogány, háti-bőr*; — a *mente* címszó alatt pedig (— nemkülönben a *ködmön* alatt —): „*Mente bérlelésnek volt ideje uraktól, cifra ködmönöknek és háti-bőröknek végbéli katonáktól*“. (Az ötves mesterségről való vetélkedés. 1716.)

Viski Károly.

Csongrádmegyei helynevek.

Algyő. Szántók: Szomolya, Kenderesi d. Peresér (Tápé határában), Péterlaka, Szarazháti d. (azelőtt víz járta), Nagyszénáság, Kiszénáság (kaszálók), Kenderföld, Káposztásföld (a falu mellett, 1864-ben már burgonya- és vetemény-földek), Kúnhátföldi d. (halmos szántó), Sövényház, részei: Akasztódombi d., Tófőági d. (hajdan víz járta), Szaporhegyi d. (a víz sűrűn rájön), Bezurszéki d., Romafű d., Kecehalomi d., Eperjesi d., — Serkédi p., Nagycsúzd, Kiskapraszák.

Csany. Községrészek: Nagytized (belsőrész), Kistized (iparosrész), Rétoldal (v. Pieskaváros, lakói molnárok és halászok, „a tétlen-

ségük nejeiknek haza szerte ismeretes“), Szentkút (egyik kutjának „vize gyógyerővel birt, ezen kutat, amennyiben a nép seregesen vándorolt oda, a felsőbb hatóság betömeté, bámulatára a népnek azonban másnap reggel a kutat egészen tisztán és még üdítőbb vízzel ellátva találták“), Rákvágy („az uradalmi tiszt részére adatott darab földet a köz lakosság vissza venni óhajtá“), Zsigerhát. D ü l ő k: Síróhegy („hajdanta egy elszegényedett fiatal nemesi család birta, a férj imádta nejét, de ez beteges lévén, csakhamar elhalt, a bánatos férj nejét egy közeli magasklaton temetteté el, hová naponként a hajnali órákban kijárt s . . . hangosan zokogott, . . . s hová rövid időn bánatában kimúlt urukat is temették“).

Csongrád. D ü l ő k: Böld, Felgyő, Szántó, Ellés, Máma, Gyója, Ujfalu p., Ibolyás, Halesz („Uj szőlő, nevének eredete „ha lesz“, azaz ha terem rajta, akkor lehet szőlőnek nevezni“), Konya-szák („eredetileg konyha szék, székes legelő, mely a mészárszékkal együtt adatott haszonbérbe a vágó marha feljavítása végett“), Lófogó („keskeny zug roppant náddal benöve, hajdan a csikósok a megfogdosni nem birta lovakat ide hajtották, hol a legszilajabb csikót is megfoghatták“), Bokros („sanyargó galagonya bokroktól“), Kilences („legelő a rajta átvonuló kilenc értől neveztetett így“); h á t a k a réten: Várhát („a legmagasabb s legterjedelmesebb hát messze földön, az 1855-iki árvíz . . . egy földalatti boltozatot mosott ki . . . e hát oldalán“), Záptető, Bő-telek („széna termékenységről“), Vajhát („gyenge szénájáról“), Rókalikas („az egykor benne tartózkodott rókákról nevezetes“) z u g o k: Mámái zug („a mámai réten), Kesely zug, Sárga zug (füzeik s virágaik szímről“); h a t m o k: Vid halma, Test h. („a benne található csontokról“), Köhalom („ezen állott egy pár század előtt az ujfalusi templom, . . . rajta most is sok elszórt kő hever“), Cigányhalom (rajta letelepedett cigányokról“), Kettős halom, Keselyes; e r e k: Vidra („a nép nyelvén vidre; tőle nem messze fekszik az u. n. Vid-halma“), Csukás, Kereszt-ér („alakjától“); t a v a k és mélyebb fenekek a réten és mezőn Fejértő, Görjen, Dada, Maros-kereke, Gyórfös, Pandur, Picsor, Szivágy („ . . . a belvárosiak, melynek közelében fekszik, igen vágytak a tó melletti terjedelmes háton legeltetni, mely magas fekvése miatt az árvíz alól hamar kiszabadulva igen jó korai szénát és legelőt nyújtott“), Sós tenger, Dinnyés, Dávidtó, Saraló („sáros fenekéről“), Görbe tó („alakjáról“), Paptava, Fényes tó, Libuj tó; v í z f o k o k a réten: Hámmas fok, Sebes f., Nagy f., Libuj f., Rühes f.; u t a k: Császárszár út („II. József császárnak azontett utazásáról, mely út ez alkalomra rögtönzöttetett“), Sárkányfark („a külváros nyugoti részén egy hosszú utca, mely alakjánál fogva a hosszú fekvésű városnak mintegy a farkát képezi“).

Derekegyház. D ü l ő k: Paptelek, Kéktó („jó szénát termő kaszáló“), Tompahát, Ördögös („rossz rögös útjáról“), Nagy-Ujváros („állítólag régi község“), Kis-Ujváros, Kis- és Nagykirályság, Terehalom, Hegyes.

Fábián-Sebestyén. D ü l ő k: Belső-Külső Fábián, Mucsihát, Reketytyés, Lapostó; k u n h a l m o k: Bazsó h., Erdey h., Dobossy h., Fekete h., Fábián h.; c s á r d á k: korógyi cs., Kukuricza és Miketzi cs.

Fehértó: D ü l ő k: Torbágy, Csárda d., Közép d. v. Kereszt d., szék d. vagy kétárokköz („két oldalról fel van árkolva“), kákás oldal, dulhát domb.

Felgyő, Vidratorok: nincs helynév.

Hódmezővásárhely. Dülők: Mártély, Körtvélyes, Rét-Kopáncs, Gorzsa, Batida, Szent-király, Földvár, Kovázd, Szikáncs v. Szikkanés, Gingéc v. Kingéc, Férged, Szent-Erzsébet, Csomorkány, Rárós, Sámos (egy része Kís és Nagy Hajlás) s a hozzátartozó Tótkútás („mondják, hogy rajta sok baromkutak voltak, Tótnak a vele épen határos Tót-Komlós helységről nevezik megkülönböztetésül a Veres, vagy Peres Kutastól“), Szöllős („benne a nagy és kis tatár nevezetű sáncok, a tatárok ottan volt tartózkodásának tanújelei“), Veres v. Peres Kútas („baromkutakról, Veresnek a Kútasi család egykor veresre meszelt falától, peresnek pedig azért nevezetett, mert egy különösen bővizű kút felett a pásztorok rendszeren civódtak, pereskedtek“), Fecskés, Derekegyháza, Ujváros, Mágocs, Solt. „Mind ezek elpusztult helységek, s ezek neve maradt fenn az egyes dülő részek neveiben, de ezek részei ismét külön elnevezéssel bírnak:“ Klendertóhát („a lakosság kenderáztató taváról“), Darvas („a darvaknak hajdan kedvenc legelőhelye“), Szekhalom, Fekete h., Tüske h., Tege h., Bóve h., Čt h., Véres h., Sós h., Apró h., pusztai Fekete h., Kis h. Kakasszék h., Pósa h., Szőke h., Kavász h., Sóstóparti h., Mózes h., Aranyad h., Mátyás h., Tánczos h., („használó nevezetű halmokról vagy dombokról nevezve“), Baratys, Csicsatér, Szórhát, („hajdan e helyen sok u. n. szőrű termett“), Borosszék, Lebuki („használó nevű csárdáról“), Hármashatár („Szentés és Vásárhely közti hármasszerű határhalmokról“), Laczitelek, Kútvölgyszikér („hasznónevű kiszáradt szikes talajú érről“), Kápolna („hajdan ott létezett Kápolnáról“), Csárpatelek, Nagy Bogárczó, Kis Bogárczó („hasznó nevű kis tócsákról, melyekben a marhák bogárczóttak“), Czinkus, Aranyos („hasznó nevű erekről“), Kardos kút („Kardos nevű ember barom kútjáról“), Péczérezéshát, Hatablakai-kápolna („egy hatablakkal épült kápolnáról“), Baraczkos („a rajta tenyészett törpe, hanga-baraekfákról“), Sásos-bogárczó („sást termő hely, s a marhák bogárczó helye“), Serházoldal („a város szélén levő s az ország egyik legnagyobb sérházáról“), Kútvölgy, Kistóvölgy, Cziriák, Szarazér („hasznónevű erekről“), Hátronyos („állítólag hajdan létező hasznónevű faluról“), Csókás, Nyékitelek, Sarkaljér („erekről“), Katraszél, Dilinka („egy kitűnő szépségű leányról. A határbeli egyik helység bírájának volt egy Dilinka nevű híres szép leánya, ki egy szegény pásztorlegényt szeretett s egymásnak holtig tartó hűséget esküdtek. Azonban a szomszéd helység gazdag bírájának fia megkérte a lány kezét s a pénzre szomjúhozó atyától meg is nyerte. A lány tudta, hogy atyjának nyiltan ellent nem mondhat, szeretőjével a gazdag vőlegény ellen tervet forraltak. Megtörtént az esküvő s visszaindultak a vőlegényi házhoz. Azonban hirtelen nagy hőföregteteg támadt s a különben is bosszút forraló szerelmes pásztorlegény vezetése alatt haladó násznép eltévedt s egy gyengén befagyott érbe pusztultak, erről vette a hely a dilinka nevet“), Sajtihát, Répáshát, Körömsúcs („hasznó nevű emelkedettebb helyekről“), Hódködökhát („a Hód-tavától kanyargósan kijövő érről“), Disznóérhát („hajdan sentés legelő“), Farkashát („hajdan farkasok tanyázó helye“), Antalus („hasznónevű kis tócsáról“), Ménescsapás, Csárpahegy, Pirhandi, Nagyszékhát („szikes legelő“), Gyúlohát, Jérehát („ily nevű erekről“), Pörnyedomb, Vajhát, Vajkutykó, Nagy-pörjés, Kis-pörjés, Ludvár („sok vadlúd tanyázott“), Szúnyogos („monda szerint vidékén annyi szúnyog volt, hogy egy oda

kikötött bünöst egy éjjel halálra csipdestek“), Mélyesár („feneketlen saráról“), Atka, Atkasziget, Barczinét, Túfarok, Térefok („a Tére torkolatáról“), Bundahát, Sulymos („sulymot termő tó“); erek: Szarazér, Porgányér, Kéró s Kelemen ér, Kenyere v. Könyere, Kin-ere („a tatárpusztítás idején a lakósok nejeiket, gyermekeiket s podgyászaikat annak partjára vitték, a tatárok azonban leölték őket s vagyonukat elvitték, s amikor a férfiak visszatértek, csak pusztulást találtak s fájdalom könnyeiket hullatták, — innen Könyere; Kin-erének pedig azért nevezik, mert leapadásakor oly nagy sár van medrében, hogy a kocsival való átkelés valóságos álfatkinzás volt; a partján levő tányákat is Kenyere parti tányáknak nevezik s a Károlyiék majorját Kenyerei majornak, ezt azonban, minthogy az úrbéres sessiók kiosztása alkalmával fölmaradt s tagosított földekből alakult remanentionalis s összevonva rémális név alatt ismerik“), Tére, Kistó ér, Kútvölgy ér, Gyáló ér, Kövecs ér, Sarkoly ér, Csiziák ér, Czinkus ér; h a l m o k: Héthalom („egykor a magyar vezérek táborhelye, azért Árpádhalmának is nevezik“), Pósa h. („egy régi híres pásztor nevééről“), Fecskés h. („a hajdani Fecskés helységről“), Kenyerváro h. („a pásztorok innen lesték, hogy hozzák-e számukra a kenyeret s egyéb ennivalót“), Fecskés h., Mátyás h., Tánchos h. („hajdan szokásban volt, hogy itt a Makóról hozott menyasszonyokat megtáncoltatták“), Gorzai h., Batidai h., Nádos h., Sajti h., Vermes h., Szőlő h.

Horgos. D ü l ö k: Kúntó („nádtermő tó volt a lecsapolás előtt, most kaszáló“), Kenderföld, Nekaszáld d. („silány kaszáló föld“), Hosszú és Kietrec d., Kőrös, Császár Miklós, Mollnár, Galambos, Császár Mihály, Szilvás és Szűtshalom, Kis kaszáló, Tévedő („szőlő“), Kapros, Fodor; m a j o r s á g o k: Buzgány, Buzsák, Kis Horogs (ez utóbbihoz tartozik Ördögluka és Rózsamajor), Kis Kőrös („község és majorság“).

Mindszent („hajdan Apor-Mindszent“). D ü l ö k: Kápolnatér („e helyen hajdan kápolna állott“), Horgolat, Kistó alj, Nagytó alj, Halastó, Telek („hajdan falvak“), Tömörkény, Csókásfok és Piesófok („régén erek voltak“), Kerekto, Szurtos tó, Baba ér, Sáros fenék, Hosszúvölgy, Gámesztó („ezelőtt mocsáros vízállások, ma szántóföldek“), Kurcza, Ludas, Koszorús, Elege, Bánomhegy, Kápolna, Bogárvó, Paperdeje („réti kaszáló“), Kistisza, Keskény és Hosszú Morotva, Tökös, Hattyús, Lovaglóto, Békás, Görbeér, Naszta, Paptava, Tintafo, Madarító, Hosszúvölgy („ezelőtt vízállások erek, most szántó és kaszáló réti földek“), Baks, Szentgyörgy, Dongérhát (régén kertészség, most szántóföldek“), Aranyosszák, Szilos, Ludas, Tege, Dobsa, Juhkút ere, Lókkút ere, Akószeg („vízállásos kaszálók“), Szöllőshalom; e r e k: Dongér, Csaj; h a l m o k: Nagyhalom, Morrián, Ludas h., Hegyes h., Koszorús h., Tege h., Csonkaegyház, Juhász h., Kis- és Nagycsászánm, Lukas, Kis és Nagy Tala sné, Kettős; Hármás („közlekedési útnál szolgáló mentőgát a Tisza jobb partján“).

Sövényháza. D ü l ö k: Homok, Roma fej, Macskás, Rákos, Hatrongyos, Szokony s ennek részei Liliomos semlék („sok vadlilómi miatt“), Sötét fok („Szokonyinak egy ere“), Nagy solymos („legmélyebb tó állás“), Nagy vaskapú, Kis vaskapú, Nagy csíkosd, Nagy farkasd, sas (!) érte kerület („nadas hely, fákkal van körülvéve“), Sörkéd; Dócz, Kötörés, Percosra, Külső Dócz, Sasülés, Szent Ferenc („Sz. F. kőszobráról“), Sipcs kútja, Csúzdi halma, Hantháza, Szántói rét, Jézus foka, Görbe fenék

s Czombos fok („hajdan vízfénék, ma szántó”); erek: Farkastó ér, Karancsok ére.

Szeged. Városrészek: Palánk („a belváros”), Rókus város, az Alsóvárosban: Paprikaváros, Móraváros. Kertészségek: Szt. Mihálytelek, Röske; Bánomkertek („a Tisza sok árvize miatt tulajdonosai megbánták itt nevelt kertjeiket”), Boszorkánysziget („itt égették el a boszorkányokat”), Hattyasi föld („hajdan tó volt s hattyúk fürödtek benne”), Ballagítói terület („a tóban Attilának Ballagi nevű embere veszett el”), Tompai sziget („a Tisza nagy kanyarodást vesz, mintegy megtompul”), nyomasztó földek: Roma, Kálvária, Jerikó, Hernyós, Delelő, Hosszú, Lapos, Halaszta, Vágójárás („mészárosok által vágó marháknak bérelni szokott legelő”), Levelesi puszta, Zákány, Bördány, Farkas, Fúrús, Dobó Tári, Börcsök, Barát; Balástya, Gajgonya, Ebherelő Gajgonya, Battó, Kétérköz, Rácok kertje; halmozatok: Tere h., Bodon h., Pap h. („Rákóczi lázadás idején egy papot akasztottak fel”), Kurvadomb („juhászok feleségei, szeretői jártak ide”), Ásott h. („kincseket kerestek benne”), Móra h., Bojár h., Kún h., Csizik h., Öt h., Kettős h., Ör h., Ünge h., Szék h.; tavak: Madarásztó, Sárosvölgy, Széksóstó, Fejértó, Fertő; széksó seprésre szolgáló tavak: Domaszék, Kancsalszék, Abrahám sz., Kiszívás sz., Móra sz., Matra sz., Öszes sz., Győri sz., Szirtos sz.; erdők: Makkos, Rívó, Kőrösi, Ásotthalmi, Átokházi, Csorvai, Csengelei erdőségek; szőlőhegyek: Ballagítói, Nagytarjányi, Kistarjányi, Szilléri, Szt. Mihálytelki, Béró-hegy, Velez h., Gácsér h., Lovászi h., Lengyel h., Jámборka h., Csamangó h., Kászonyi h., Nyári h., Szélpál h., Nagy Mátyás h., Ludányi h., Móra h., Alpári h., Szatymazi h., Francia h., Neszúrj h. („silány homokba ültetett szőlő”).

Szegvár („a községnek hagyomány szerint 1700. év előtt Zugvár volt a neve”). Dülők: Contra, sápi legelő, Kórogy („ér medre”), Zsigerhát, Cziezka zúg, Halálhát, Piti, Dakó, Ráczfenék („ily nevű lakósról”), Tételhát, Lándorhát, Körtvényhát, Macskás, Zsuzska, Giliczés, Sámsonhát; Lándor, Osztona, Kétágú, Kutykó, Karaványos, Gyulai fenék; fokok: Károlyi fok, Sebes fok; halmozatok: Tanyás, Ludas („lapályán vadludak tanyáztak”), Győre, Balácsa; Vonogató („a tiszai szállítmányokat a fokon vontatták a Kurezába”).

Szentes. Dülők: Ecsér („Kis-Ecsérd név alatt hajdan falu volt”); Szt. László, Veresegyháza, Királyság, régen Királyhegyes, Tőke, Dónát, Bölkény, Derekegyháza, régen Gyerekegyháza, Héked, Szt. Mihálytelek vagy Lapistó („négen falvak voltak”), Szt. Ilona, Pékváros, Dánháza, hajdan Dániháza („Dániel nevű birtokosáról”), Karácsonytelek („népmonda szerint oldalában sok kincs volt elásva s a kincskeresők karácsony éjjelén jöttek ki”), Tees, Várhát, Zalota vagy komisszárius hát („zavaros időben menhelyül szolgált”), Berekhát („fűzfa berkekről”), Bánomhát („rendesen megbánta, aki menedékhelyül választotta”), Lőrinczhát („hasonló nevű kanászról; az eddigiek hajdan víz által körülvevett szigetet képezték”); régen erek voltak, ma szántók, kaszálók: Kureza („egy főtörök fia vagy felesége fürdés közben belefulladt s az jajveszékelve azt kiabálta: oh kurecs! oh kurecs! — innen a neve”), Kórogy („hajdan halas vagy potykás érnek nevezték sok halairól”), Veker hajdan Ekere („nevét a benne levő sok hal ikrezése vagy ivásától vette, némelyek szerint „ikre” tatár szó, rákot jelent s ezek sokaságától nyerte elnevezését”), Nagyvölgy

vagy Sebes-ér, Rác-ér, Piponya- vagy Fertő-tó, Kis- vagy Bekerítő-ér; halmok: Vigyázó h. („régén őrhely volt“), Veres v. Vár h. („ide temették a csatában elesetteket“), Orgovány h., Kereszt v. Sáp h. („keresztbe véve fele a szentesi, fele a szegvári határba esik“), Püspök h. („püspöki birtok volt“), Kápolnás v. Rác h. („hajdan kis kápolna állott rajta“), Kántor v. Sz. Mihály h. („r. kath. kántor földje“), Piponya h. („rajta temett piponya nevű fűtől“), Szil h. („szilfákról“), Csoma h., Józsa h. („Józsa család birtoka“), Nádas h., Seprű h. („az ott termett seprű kórótól“), Királysági h., Pankotai h. („a régi faluk telkén“), Jámbor h. („birtokosa nevééről“), Tűzkövesi h. („sok tűzkövet találtak ott“), Kettőshalom („monda szerint egyikben török, másikban keresztényen holttettek vannak eltemetve“).

Tápé. Dülők: Benzfa, Ásványhát, Kis Tisza oldal, Kiskemes, Tápai szék, Szili Szék, János erehát, Völgyköz, Kerekgyep, Tápai székhat, Tápai székoldal.

Teés. Dülők: Dönkőczhát, Hosszú- és Kishát, Comissariushát („itt lesték a csendbiztosok a nádasok közt bújkáló betyárokat“), Magas part („árvíz idején ez volt az egyedüli szántóföld“); tavak, erek: Dinnyéstó („egy ízben a víz leapadása után dinnyével ültették be“), Kenektó, Keskenyér, Kis zug v. haresás zug („áradás idején haresákat fogtak benne“); Tatárkelő („ponondos hely a Kurezában, hagyomány szerint itt keltek át legelőször a tatárok“).

(Pesty Frigyes. Helységnevtár 1864. XIV. k. I. r. A Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában. Fol. Hung. 1114.)

Szendrey Ákos.

A kocsi és a szekér részei.

Cegléden különbséget szoktak tenni a *kocsi* és *szekér* között. Az első különbség közöttük az, hogy a szekeret ökrök vagy bivalyok húzzák, a kocsit ellenben lovak. A második pedig az, hogy az ökrök vagy bivalyok a rúdjánál fogva húzzák a szekeret, a lovak ellenben a hámfánál fogva húzzák a kocsit. Van még egy harmadik különbség is, és pedig az, hogy a rúdszárny a kocsinál kinyúlik a tengelyen túl s a két végén, a nyújtó alatt, összeköti a *juhafa*. A szekérnek nincsen juhafája, ezért van az, hogy a szekérnek a rúdja, ha nincsen rajta fogat, a földön fekszik.

A szekérnek a rúdja vége ágasszerűen végződik s e közé teszik a *járomfát*, amit a *nyakcséggel* erősítenek oda. A járomnak az *alsófája* a rúd alatt van. A *járomfát* és az *alfát* (*alsófát*) a két *bélfa* köti össze. Az ökörnek vagy a bivalynak a nyaka a bélfa és *járomszög* között van. Ha fiatal tinó v. rossz ökör ki akar szabadulni a járomból, akkor a nyakát a járomszögnek feszíti. Ilyenkor mondják, hogy: *szögre húz*.

A kocsi rúd végén van a *kakasszög* vagy *láncartószög*, amibe a *nyaklót* akasztják.

A kocsi első tengelye. A *vastengő* be van vésvé egy keményfába, az *akstokba*. Az akstok fölött van a *símej*, s e kettő közé van pántokkal odaszorítva a két *rútszárny*. A símej fölött van a *förgetyű*, a két végén egy újjnyi vastagságú és hosszúságú *rakoncá*-val. Ha szálfiát raknak a kocsiira, akkor oldal nélkül használják. S hogy a szálfa le ne szóródjék, kb. 80–100 cm. hosszú rakoncát használnak. Tehát a fát *rakonca* közé,